

Tájhasználat és reziliencia

A háztáji gazdálkodás Hidvégyardón

Reziliencia és az ÖSzSz

- „[...] a reziliencia egy rendszer képessége arra, hogy felfogja a zavaró behatásokat, változásokon menjen keresztül, ugyanakkor megtartsa a lényegi funkcióit, szerkezetét, identitását és visszacsatolási mechanizmusait” (Székely, 2015)
- Ökoszisztéma-szolgáltatások ~ tájhasználat
 - Ellátó, Szabályozói, Kulturális szolgáltatások
- Alaphipotézis: a természeti erőforrásokhoz (ÖSzSZ-hoz) való hozzáférés javíthatja az egyének és a közösség rezilienciáját

ÖSzSz/reziliencia-aspektus	Alapvető javak megléte	Megélhetés	Társadalmi helyzet, biztonság	Alkalmazkodóképesség, csökkent kitettség
Ellátó	Élelmiszer, víz, menedék, tüzelő, gyógyfüvek, biodiverzitás, egészség	Természeti erőforrásokon alapuló foglalkozások	Közösségi funkciók, az erőforráshiány és társadalmi konfliktusok kapcsolata	Élelmiszertermelés változatossága
Szabályozó	Alapvető természeti szabályozó mechanizmusok, szennyezésmegkötés	Szennyezések, fertőzések, rovarkár elleni védelem	Klímabiztonság, a környezetváltozás társadalmi dezintegrációs hatása	Klímaadaptáció, a természet mint puffer
Kulturális	Természet stresszoldó szerepe	Természethasználaton alapuló foglalkozások (pl. turizmus)	Hely-identitás, környezetfüggő helyi intézmények, normák	Tudástranszfer, helyi hagyományok

(Carabine et al. 2015 alapján)

A kutatásról

- Széchenyi István Szakkollégium – Falukutató műhely
- Terepmunka Hidvégardón – 2021 május és augusztus
- Interjúk (9) majd kérdőíves lekérdezés (29 háztartás, 76 fő – 15%)
- Kutatási terv több fázisú – végcél egy összehasonlító elemzés több település(típus) között
 - Első fázis: a közvetlenül felhasználható természeti erőforrásokra fókuszál: termelés, tűzifa, gyűjtögetés)

Hidvégdardó

- Legészakibb magyar település, Bódva-völgy
- Tradicionálisan erős mezőgazdaság
 - főleg állattartás, erdészet
 - Megművelt kertek, szőlősdomb
- 520 fő, előregedő, kissé vegyes lakosság (szlovákiai beköltözők, kis számú cigány lakosság)
- Viszonylag magas foglalkoztatottság, a megyei átlagtól nem jelentősen elmaradó éves jövedelmi szint -> környékhez képest jobb gazdasági helyzet
- Kiválasztási szempont: diverz, 'kutatható' méret

rész-
Eredmények

Művelés

- Gyakorlatilag mindenki műveli a saját kertjét – igen változó méretben (30-1000+ nm) + néhányan a határban földet is művelnek

- Művelés oka:

Megélhetés	Hagyomány	Minőség	Hobbi
41%	52%	31%	10%

- Gyümölcsfák, krumpli, paprika, paradicsom, bab a legjellemzőbbek – magas hozzáadott értékű termény kevés
- 50% tart állatokat – legtöbben (50%) szárnyasokat (főleg tyúkot), disznót már alig néhányan

Használat

- Saját termeléssel lefedett fogyasztás (csak a termelők arányában):

Zöldség	Gyümölcs	Tojás	Csirkehús	Disznóhús
45%	31%	100%	54%	80%

- Éves élelmiszer és nem-alkoholos ital fogyasztás (2019, É-Magyarország, község)
~ 320.000 Ft -> reálisan 100-200.000 Ft nagyságrendű megtakarítás
- Ugyanakkor - érthető módon – a ,megélhetési' termelők az alacsonyabb jövedelmi kategóriába esnek (de nem feltétlen idősebbek)
- Az ajándékozás jellemző (2/3, eladni alig 1/4, ők is ritkán, keveset)
- Gyűjtögetni aktívan kevesen járnak (4 család)
- Szinten mindenki fával fűt, de veszi (szabályozás – Szlovákia)
- Rekreatív természethasználat visszafogott – a falu határát keveset, és egyre kevesebbet ,használják' (kutyasétáltatás)
 - Bódva szennyezése
 - Állattartás eltűnésével elvadult

Néhány következtetés

- A megélhetési használatra csak eseti, anekdotikus bizonyíték van
- Öregeknél jellemzőbb a művelés, de a fiatalok is sokan – többen, mint amit a helyi percepció sugall
 - Legtöbbek szerint kevesen/egyre kevesebben művelnek és a fiatalok nem; míg a másik oldal szerint 70-80% - a valóság utóbbi felé hajlik
- Állattartás visszaesése a földállomány csökkenése (takarmány) következménye
- Erősödő feltevés: aki több árucserében vesz részt, aktívabb része a közösségnek (eközben a cseretudatosság szintje alacsony)
- Szlovák betelepülők körében kevésbé jellemző, de közel sem kizárt (van, aki zöldért telepedik ide, van, aki helyben lesi el)

„Nem fenntarthatóan, továbbadhatóan kell élni”

Köszönöm a figyelmet! farkas.attila1@stud.uni-corvinus.hu

